

СТАНОВИЩЕ

За проекта за дисертация за присъждане на научната и образователна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) - на тема: **Овладяване на специфични четивни техники при слабовиждащи ученици**

Автор: Маргарита Венелинова Томова

Научен ръководител: проф. дпн Владимир Радулов

Рецензент: доц. д-р Неда Балканска

Актуалност на дисертационния труд. Слабовиждащите ученици са обширна група, която включва разнородни потребности. Най-големите затруднения за тези деца в учебния процес е възприемането и възпроизвеждането на учебното съдържание в писмена форма. Четенето, като основна писмена дейност, изисква специално внимание от страна на педагозите. От изключително значение е материалите да бъдат адаптирани така, че да са достъпни за слабовиждащите ученици. Това налага доброто познаване на техните особености, прилагането на индивидуален подход, както и на разнообразни стратегии. В допълнение към това се добавят и оскъдните изследвания в областта на четивните умения при слабовиждащи. В този смисъл настоящият труд се характеризира с подчертана актуалност за съвременната наука и практика.

В структурно отношение разработката съдържа четири глави, увод, заключение, изводи и препоръки, като общият обем е 182 страници. Литературната справка съдържа 8 заглавия на кирилица, 73-на латиница и 11 интернет източника.

Теоретичната постановка на проблема е представена в две глави-специфика на обучението и особености на четивния процес при слабовиждащите. задълбочено и последователно. Представят се

особеностите на групата на слабовиждащите лица- изясняват се причините за слабото зрение, влиянието му върху обучението и изискванията към образователната среда. На този фон се разглеждат спецификите на четенето при изследваната група, представят се специфични четивни техники. Прави впечатление добрият научен стил на авторката .

Дизайнът на емпиричното изследване е построен съответно изискванията на конструктивното изследване. Експериментът е с констатиращ и обучаващ характер. Програмата на изследване съдържа целта, хипотезите, задачите, методите, субектите и процедурата на изследване. Така формулираните цел и хипотези отговарят на основните аспекти, отразени в теоретичната рамка. Поставените задачи съответстват на целта и научните предположения. Контингентът наброява 54 слабовиждащи ученици- 29 от тях се обучават в специалните училища за ученици с нарушено зрение в гр. София и гр. Варна, а 15- в общообразователни учебни заведения в гр. София. Данните за участниците в изследването са представени изключително детайлно.

За целите на експеримента се прилага комбиниран чеклист за оценка на четивните способности, за измерване на зрителния праг и зрителния резерв се използва Скрининг тест за близко разстояние на 40 см. На Леа Хюверинен. За целите на обучаващия експеримент е разработена Програма за развитие на четивните техники при слабовиждащи ученици, която функционира на няколко равнища:

1. Развитие на уменията за фиксиране, сканиране и проследяване;
2. Развитие на зрителното различаване;
3. Четивни техники за проследяване на реда;
4. Четивни техники, свързани със зрителната диагноза;
5. Развитие на зрителното поведение.

Съдържанието на програмата е представено подробно и подобащо илюстрирано. Статистическата обработка на данните е осъществена с програмата IBM-SPSS statistics v 20 и Excel.

Данните са интерпретирани количествено и качествено по отношение на инструментите на изследването. Получените резултати, тяхната достоверност и начинът на обсъждането им са представени последователно и точно. Приложените таблици и графики, по подходящ начин, визуализират оценката на тестовите задачи по зададените параметри. Целенасочено и последователно се осъществява връзката

между получените резултати и предварително формулираните хипотези на изследването.

Естеството на дисертационната разработка дава основание за следния **разяснителен въпрос**:

Възможно ли е приложението на тренировъчната програма при слабовиждащите ученици, интегрирани в общообразователните учебни заведения и кой от специалистите там би следвало да я прилага?

Препоръките ми са следните: да се следват изискванията за номерация на параграфите към отделните глави; да се обособи параграф в трета глава, посветен на статистическите методи за анализ на резултатите.

Текстът на автореферата отразява съдържанието на дисертацията. Налице са пет публикации по темата на дисертацията.

Приносите с научно-приложен характер на рецензията са следните:

1. Обогаляване на теорията и практиката в областта на специалната педагогика у нас с изследване, осъществено с научен подход. В нашата научна област разработките по тази проблематика не са много и това в значителна степен обогатява както научната, така и практическата сфера.
2. Аргументират се и се въвеждат нови понятия в училищната практика.
3. Създаден е инструмент, който предлага оценка на четивните умения при слабовиждащи ученици. Това, от своя страна, създава предпоставки за повишаване качеството на педагогическото въздействие.
4. Разработена е експериментална програма за формиране на четивни техники при слабовиждащи ученици.
5. Предлагат се практически насоки за адаптиране на обучението по четене съобразно особеностите на слабовиждащите ученици.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Обсъжданият проект на дисертация по актуалност, замисъл, начин на изложение, обработка и анализ на данните, както и неговите приноси моменти, удовлетворява изискванията на Закона за научните степени и звания. Това ми позволява да предложа на Уважаемото Научно жури да присъди на Маргарита Венелинова Томова образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

4.04.2018г.
Гр. София

Рецензент:

(доц. д-р Н. Балканска)